

Examenul de bacalaureat național 2022
Proba E. b)

Limba și literatura maghiară maternă

Varianta 5

Filiera teoretică – Profilul umanist; Filiera vocațională – Profilul pedagogic

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

I. TÉTEL

(30 punct)

Olvassa el figyelmesen a következő költeményt! A megadott kérdésekből, feladatokból kiindulva értelmezze a verset körülbelül két oldalnyi összefüggő szövegben!

Arany János: Visszatekintés

*Én is éltem... vagy nem élet
Születésen kezdeni,
És egynehány tized évet
Jól- rosszul leküzdeni?
Én is éltem... az a sajka
Engem is hányt, ringatott,
Melyen kiteszi a dajka
A csecsemő magzatot.*

*Vágytam a függetlenségre,
Mégis hordám láncomat,
Nehogy a küzdés elvégre
Súlyosbitsa sorsomat:
Mint a vadnak, mely hálót
El ugyan nem tépheti,
De magát, míg hánykolódik,
Jobban behömpölygeti.*

*Első nap is oly borultan
Hajola reám az ég!
S hogy nevetni megtanultam,
Sírni immár jól tudék;
Sohase bírák teljébe'
Örömeim poharát;
Az ifjuság szép kertébe
Vas korlátot néztem át.*

*Álmaim is voltak, voltak...
Óh, én ifju álmaim!
Rég eltűntek, szétfoszoltak,
Mint köd a szél szárnyain.
Az az ábránd - elenyészett;
Az a légvár - füstgomoly;
Az a remény, az az érzet,
Az a világ - nincs sehol! –*

*Félve nyúltam egyszer-máskor
Egy rózsát szakasztani:
Késő volt - a rázkodáskor
Mind lehulltak szirmai.
Keresém a boldogságot,
Egy nem ismert idegent:
Jártam érte a világot -
S kerülém ha megjelent.*

*Nem valék erős meghalni,
Mikor halnom lehetett:
Nem vagyok erős hurcolni
E rámszakadt életet.
Ki veszi le vállaimról...?
De megálljunk, ne, - ne még!
Súlyos a teher, de imhol
Egy sugár előttem ég.*

*Szende fényü szép szövetnek, -
Mely egyetlen-egy vigasz, -
Szerelemnek, szeretetnek
Holdvilága! te vagy az.
Elkisérsz-e? oh, kísérsz el -
Nincs az messze - síromig;
S fátyolozd be derüs éjjel
Aki majd ott álmodik!*

(Forrás: Arany János összes költeményei. Arcanum, Budapest, 1998. 147–148.)

Sajka: kisebb vitorlás vagy evezős hajó

Szende: szelíd, naiv, egyszerű, engedékeny természetű

- a. *Hogyan értelmezhető a költemény címe? Fejtse ki a vers összefüggésében!* **5 pont**
b. *Mi jellemző a költemény beszédhelyzetére?* **5 pont**
c. *Értelmezze azokat a romantikus ellentétpárokat, amelyek segítségével a versbeszélő végigtekint pályafutásán és felidézi kudarcait!* **5 pont**
d. *Az elégia mely sajátosságait ismeri fel a műben?* **5 pont**
Helyes fogalomhasználat, nyelvi igényesség, helyesírás **10 pont**
Megjegyzés: A szövegalkotásban nem kell figyelembe venni a kérdések/feladatok sorrendjét. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

II. TÉTEL

(30 pont)

Olvassa el a következő szöveget, majd oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat/válaszoljon a kérdésekre!

Gárdos nagyon ért a gyerekekhez. Szinte minden filmjébe jut is néhány belőlük a Szamárköhögéstől A porcelánbabán és Az igazi Mikuláson át a Tréfaig. A gondosan kiválogatott és – ahogy a rendező fogalmazott – „ezer százalékig autentikus” gyerekszereplők önmagukban elviszik a balhét.

Az elbeszélő művészet egyik leghálásabb helyszíne, az iskolai környezet, a történet háttéréül szolgáló Kosztolányi-novella köré megidézett 1912-es esztendő hangulata és a szemgyönyörködtetően pontos képi világ a legnagyobb természetességgel olvad össze a kamaszok önfeledt és vérfagyasztó játékával. Mi minden kavarog ebben a kesernyés ízű „Kosztolányi-turmixban”? A Tréfa című nyolcoldalas elbeszélés csak kiindulópont, néhány jelenet vázlatos kidolgozását és a nélkülözhetetlen alaphangulatot tartalmazza, de elég beledugni a nyelvünket ebbe a tömény századfordulós szirupba, s máris ismerős ízvilágokkal találkozunk. Miközben a film minden kockája kosztolányis, és az Aranysárkánytól az Édes Annáig számos elem felbukkan az író más műveiből is, rögtön felidéződik Kosztolányi tragikus sorsú unokatestvérének, Csáth Gézának a novelláiból kikevert, vértől izamos koktél, a Witman-fiúk is. Szász János szintén az egyre kegyetlenebb tréfák dramaturgiájára fűzte fel filmjét, s a piros lámpás ház mindkét történetben a kamasz fiúk végromlásának szimbolikus színtere. Aztán az osztály eminens lúzerje, a szemüveges Szebeni sorsa mintha a kis Nemecek hősies és A legyek ura Rőfijének rettenetes halálából lenne összegyúrva. Még egy csipetnyi Törless, egy leheletnyi Rossz nevelés Almodóvártól ebbe az elátkozott turmixba, hogy elképzelhessük az elfojtott vágyak és a vad, tiltott tréfálgatások teréül szolgáló kisvárosi felekezeti iskolát.

A forgatókönyvíró Bíró Zsuzsa azonban semmit nem bízott a véletlenre: nem elégedett meg a vibrálóan feszült irodalmi alapanyaggal, az iskolai szívatás-dramaturgia sikerreceptjével, hanem két tanáregyéniség, két elv ütköztetésének áldozataivá tette a világháború árnyékában vergődő fiatalokat. Az újonnan érkező testneveléstanár, a humortalan és vaskalapos Weigl atya száll szembe a hetedikesek osztályfőnökével, Zoltán atyával és annak liberálisabb nézeteivel, aki az egyre inkább elfajuló eseményekben csak diákcsínyt lát. Zoltán atyát azonban elvakítja saját tragikus sorsának fájdalma: mivel ragaszkodott bokszoló fivérének bostoni fülmütétjéhez, magát okolja azért, hogy a Titanicon utazó öcs a jégtáblák közt lelte halálát. Az önmagával meghasonló pap képtelen megvédeni osztályát a rivális zsarnokoskodásától, a két tanár igazi tusája (sajnos) elmarad, és az erkölcsi támasz nélkül hagyott kamaszok között Weigl aljas eszközökkel egyre vadabb indulatokat szít, melyek szükségszerűen tragédiába torkollnak.

(filmtett.ro/Gárdos Péter: Tréfa)

1. *Ki kicsoda a szövegben említett személyek közül? Írja át a vizsgalapra a helyes társításokat!*

5 pont

Gárdos Péter	<i>A legyek ura</i> című regény szereplője.
Rőfi	<i>A Szamárköhögés, A porcelánbaba, Az igazi Mikulás</i> és a <i>Tréfa</i> című film rendezője.
Bíró Zsuzsa	Gárdos Péter filmjének szereplője.
Weigl atya	<i>A Tréfa</i> című film forgatókönyvírója.
Wittman-fiúk	Csáth Géza novellájának és Szász János filmjének szereplői.

2. *Értelmezze a szöveg alapján a következő kifejezéseket: elviszik a balhét, századfordulós szirup, eminens lúzer, szívatás-dramaturgia, erkölcsi támasz!* **5 pont**
3. *Melyik stílusréteg sajátosságait ismeri fel a szövegben? Indokolja válaszát!* **5 pont**
4. *A szöveg információiból kiindulva írja meg 10–15 mondatban Zoltán atya monológját!* **10 pont**
Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás **5 pont**

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

III. TÉTEL

(30 pont)

Írjon értekezést körülbelül két oldal terjedelemben **A bűn és bűnhődés motívuma az irodalomban** címmel egy ön által választott magyar szépirodalmi mű (pl. **Móricz Zsigmond: Barbárok, Arany János: Ágnes asszony, Katona József: Bánk bán** vagy más olvasott mű) alapján! Értekezését egyetlen irodalmi alkotás alapján írja meg, figyelembe véve az alábbi feladatsorban javasolt értelmezési szempontokat, de kiegészítheti ezeket más szempontokkal is!

- a. a választott alkotás műfaji sajátosságai **5 pont**
- b. a szereplők viszonyrendszerének bemutatása **5 pont**
- c. a bűn és bűnhődés motívumának értelmezése **5 pont**
- d. a választott alkotás stílusjegyei **5 pont**

Az értekezés megfogalmazási módja külön elbírálásban részesül, melynek szempontjai a logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalom- és nyelvhasználat, helyesírás, valamint az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása. **10 pont**

Megjegyzés: A szövegalkotásban nem kell figyelembe venni a szempontok sorrendjét. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.